

LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Mt 2, 1-12

Vízkereszt („B” év)

Keletről jöttünk - imádni a Királyt.

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29,11)

+ EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből

Keletről jöttünk - imádni a Királyt.

Amikor Heródes király idejében Jézus megszületett a júdeai Betlehemben, íme, napkeletről bölcsek jöttek Jeruzsálembe, és tudakolták: „Hol van a zsidók újszülött királya? Láttuk csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy hódoljunk előtte.” Meghallotta ezt Heródes király és megrémült, s vele egész Jeruzsálem. Összehívatta a főpapokat és a nép írástudóit, és megkérdezte tőlük, hogy hol kell születnie a Messiásnak.

Azok így válaszoltak: „A júdeai Betlehemben, mert ezt írja a próféta: Te, Betlehem, Júda földje, bizony nem vagy a legkisebb Júda nemzetségei között, mert belőled jó ki a fejedelem, aki pásztora lesz népemnek, Izraelnek.”

Erre Heródes titokban magához hívatta a bölcseket és pontosan megtudakolta tőlük a csillag megjelenésének idejét. Aztán ezzel küldte őket Betlehembe: „Menjetek, tudakozódjatok szorgalmasan a gyermek felől, és ha megtaláljátok, jelentsétek nekem. Én is elmegyek, hogy hódoljak előtte!” Ők pedig, miután meghallgatták a királyt, elindultak. És lám, a csillag, amelyet napkeleten láttak, előttük járt, míg meg nem állapodott a ház fölött, ahol a Gyermeke volt. A csillagot meglátva nagyon megörültek. Bementek a házba, és ott látták a Gyermekeket anyjával, Máriával. Földre borulva hódoltak előtte, majd kinyitották kincses zsákjaikat és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.

Mivel álmukban utasítást kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza országukba.

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα

Miután Jézus megszületett Júdea Betlehemében Heródes király napjaiban, íme, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe,

² λέγοντες· Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἠλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.

Mondván: „Hol van a zsidók megszületett királya? Láttuk ugyanis az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk hódolni neki.”

³ ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἑταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ’ αὐτοῦ,

Mikor pedig hallotta (ezt), megrémült Heródes király, és vele együtt egész Jeruzsálem,

⁴ καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ’ αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται.

És miután összehívta az összes főpapot és a nép írástudóit, tudakozódott tőlük, hogy hol születik a Messiás.

⁵ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·

Azok pedig mondták neki: „Júdea Betlehemében: így lett ugyanis megírva a próféta által:

⁶ Καὶ σὺ, Βηθλέεμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

„És te Betlehem, Júda földje, semmiképpen nem vagy a legkisebb Júda fejedelmei között: ugyanis tebelőled fog származni egy fejedelem, aki legeltetni fogja az én népemet, Izraelt.”

⁷ Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ’ αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος,

Akkor Heródes titkon hívva a bölcseket, pontosan megtudakolta tőlük a csillag feltűnésének idejét,

⁸ καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλέεμ εἶπεν· Πορευθέντες ἑξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὑρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνῶ αὐτῷ.

És Betlehembe küldve őket, mondta: „Elmenve tudakozódjatok pontosan a gyermek felől: s mihelyt megtaláltátok, adjátok hírül nekem, hogy én is elmenve hódolhassak neki.”

⁹ οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἑστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον.

S miután meghallgatták a királyt, útra keltek, és íme a csillag, amit láttak

napkeleten, előttük haladt, amíg menve meg nem állt afölött, ahol a gyermek volt.

¹⁰ ἰδόντες δὲ τὸν ἄστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

Meglátva pedig a csillagot nagyon nagy örömmel örültek.

¹¹ καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

És menve a házba, meglátták a gyermeket, Máriával, az ő édesanyjával, és leborulva hódoltak neki, és kinyitva az ő kincses ládáikat ajándékokat ajánlottak fel neki, aranyat, tömjént és mirhát.

¹² καὶ χρηματισθέντες κατ’ ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην δι’ ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

És miután álomban kijelentést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton keresztül tértek vissza a maguk országába.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹ CUM AUTEM NATUS ESSET IESUS IN BETHLEHEM IUDAEAE IN DIEBUS HERODIS REGIS, ECCE MAGI AB ORIENTE VENERUNT HIEROSOLYMAM

¹ Amikor a júdeai Betlehembben Heródes király idejében Jézus megszületett, bölcsek jöttek napkeletről Jeruzsálembe

¹ Amikor Heródes király napjaiban Jézus megszületett a júdeai Betlehembben, íme, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe,

¹ Amikor Jézus a júdeai Betlehembben megszületett, Heródes király napjaiban bölcsek jöttek napkeletről Jeruzsálembe és érdeklődtek:

¹ Amikor pedig megszületik vala Jézus a júdeai Bethlehembben, Heródes király idejében, ímé napkeletről bölcsek jövének Jeruzsálembe, ezt mondván:

¹ Amikor Jézus megszületett a júdeai Betlehembben Heródes király idejében, íme, bölcsek érkeztek keletről Jeruzsálembe,

² DICENTES: “UBI EST, QUI NATUS EST, REX IUDAEORUM? VIDIMUS ENIM STELLAM EIUS IN ORIENTE ET VENIMUS ADORARE EUM”.

² és kérdezősködtek: "Hol van a zsidók újszülött királya? Láttuk csillagát napkeleten s eljöttünk, hogy bemutassuk neki hódolatunkat."

² és megkérdezték: »Hol van a zsidók most született királya? Mert láttuk csillagát felkeltében, és eljöttünk, hogy hódoljunk neki.«

² „Hol van a zsidók újszülött királya? Láttuk csillagát napkeleten és eljöttünk, hogy hódoljunk neki.”

² Hol van a zsidók királya, a ki megszületett? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és azért jövének, hogy tisztességet tegyünk neki.

² és ezt kérdezték: „Hol van a zsidók most született királya? Láttuk ugyanis csillagát, amikor feltűnt, és eljöttünk, hogy imádjuk.”

³ AUDIENS AUTEM HERODES REX TURBATUS EST ET OMNIS HIEROSOLYMA CUM ILLO;

³ Ennek hallatára Heródes király megriadt, s vele egész Jeruzsálem.

³ Amikor Heródes király meghallotta ezt, nyugtalanság fogta el, és vele együtt egész Jeruzsálemet.

³ Ennek hallatára Heródes király megriadt, és vele egész Jeruzsálem.

³ Heródes király pedig ezt hallván, megháborodék, és vele együtt az egész Jeruzsálem.

³ Amikor Heródes király ezt meghallotta, nyugtalanság fogta el, és vele együtt egész Jeruzsálemet.

⁴ ET CONGREGANS OMNES PRINCIPES SACERDOTUM ET SCRIBAS POPULI, SCISCITABATUR AB EIS UBI CHRISTUS NASCERETUR.

⁴ Összehívta tehát a főpapokat és a nép írástudóit, és tudakozódott tőlük, hol kell a Messiásnak születnie.

⁴ Azután összegyűjtötte a nép minden főpapját és írástudóját, és tudakozódott tőlük, hogy hol kell megszületnie a Krisztusnak.

⁴ Összehívta valamennyi főpapokat és a nép írástudóit, s tudakozódott tőlük, hol kell a Messiásnak születnie.

⁴ És egybegyűjtve minden főpapot és a nép írástudóit, tudakozódik vala tőlük, hol kell a Krisztusnak megszületnie?

⁴ Összehívatta a nép valamennyi főpapját és írástudóját, és megkérdezte tőlük, hol kell megszületnie a Krisztusnak.

⁵ AT ILLI DIXERUNT EI: “IN BETHLEHEM IUDAEAE. SIC ENIM SCRIPTUM EST PER PROPHETAM:

⁵ "Júda Betlehemében - válaszolták -, mert így jövendölt a próféta:

⁵ Azok ezt felelték neki: »A júdeai Betlehemben, mert így van megírva a próféta által:

⁵ Azok ezt válaszolták: „A júdeai Betlehemben, mert így jövendölte a próféta:

⁵ Azok pedig mondának néki: A júdeai Bethlehemben; mert így írta vala meg a próféta:

⁵ Azok ezt mondták neki: „A júdeai Betlehemben, mert így írta meg a próféta:

⁶ "ET TU, BETHLEHEM TERRA IUDAE, NEQUAQUAM MINIMA ES IN PRINCIPIBUS IUDAE; EX TE ENIM EXIET DUX, QUI REGET POPULUM MEUM ISRAEL"

⁶ Te Betlehem, Júda földje, egyáltalán nem vagy oly kicsi Júda nemzetségei közt, hisz belőled származik majd a vezér, aki népemnek, Izraelnek pásztora lesz."

⁶ semmiképp sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert belőled támad majd a fejedelem, aki pásztora lesz népemnek, Izraelnek'«.

⁶ Te Betlehem, Júda földje, éppen nem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert belőled származik majd a vezér, aki népemet, Izraelt kormányozza."

⁶ És te Bethlehem, Júdának földje, semmiképpen sem vagy legkisebb Júda fejedelmi városai között: mert belőled származik a fejedelem, a ki legeltetni fogja az én népemet, az Izráelt.

⁶ Te pedig Betlehem, Júda földje, semmiképpen sem vagy a legjelentéktelenebb Júda városai között, ugyanis fejedelem származik belőled, aki pásztora lesz népemnek, Izraelnek."

⁷ TUNC HERODES, CLAM VOCATIS MAGIS, DILIGENTER DIDICIT AB EIS TEMPUS STELLAE, QUAE APPARUIT EIS;

⁷ Erre Heródes titokban magához hívatta a bölcseket és pontosan megtudakolta tőlük a csillag feltűnésének idejét.

⁷ Akkor Heródes titokban magához hívta a bölcseket, és pontosan megtudakolta tőlük a csillag megjelenésének idejét.

⁷ Erre Heródes titkon hívatta a bölcseket és pontosan megtudakolta tőlük a csillag feltűnésének idejét.

⁷ Ekkor Heródes titkon hivatván a bölcseket, szorgalmasan megtudakolá tőlük a csillag megjelenésének idejét.

⁷ Ekkor Heródes titokban hívatta a bölcseket, és megtudakolta tőlük a csillag feltűnésének pontos idejét,

⁸ ET MITTENS ILLOS IN BETHLEHEM DIXIT: "ITE ET INTERROGATE DILIGENTER DE PUERO; ET CUM INVENERITIS, RENUNTIATE MIHI, UT ET EGO VENIENS ADOREM EUM".

⁸ Aztán elküldte őket Betlehembe: "Menjetek - mondta -, s szerezzetek pontos értesülést a gyermek felől! Ha megtaláljátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki."

⁸ Azután elküldte őket Betlehembe ezekkel a szavakkal: »Menjetek, tudakozódjatok pontosan a gyermek felől, és amikor megtaláltátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki.«

⁸ *Majd ezekkel a szavakkal küldte őket Betlehembe: „Menjetek, tudakozódjatok gondosan a gyermek felől. Ha megtaláltátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki.”*

⁸ *És elküldvén őket Bethlehembe, monda nékik: Elmenvén, szorgalmasan kérdezősködjétek a gyermek felől, mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek és tisztességet tegyek néki.*

⁸ majd ezzel küldte el őket Betlehembe: „Menjetek, szerezzetek pontos értesülést a gyermekről! Amikor megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek, és imádjam!”

⁹ QUI CUM AUDISSENT REGEM, ABIERUNT. ET ECCE STELLA, QUAM VIDERANT IN ORIENTE, ANTECEDEBAT EOS, USQUE DUM VENIENS STARET SUPRA, UBI ERAT PUER.

⁹ Azok meghallgatták a királyt és útra keltek. S lám, a csillag, amelyet napkeleten láttak, vezette őket, míg végre meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt.

⁹ Azok pedig, miután meghallgatták a királyt, elmentek. És íme, a csillag, amelyet felkeltében láttak, előttük haladt, majd mentében megállt fent, ahol a kisgyermek volt.

⁹ *Azok, miután meghallgatták a királyt, elindultak. És lám, a csillag, melyet napkeleten láttak, előttük haladt, amíg végre meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt.*

⁹ *Ők pedig a király beszédét meghallván, elindulának. És ímé a csillag, a melyet napkeleten láttak, előttük megy vala mind addig, a míg odaérvén, megállta a hely fölött, a hol a gyermek vala.*

⁹ Miután meghallgatták a királyt, elindultak, és íme, a csillag, amelyet láttak feltűnésekor, előttük ment, majd megállt a fölött a hely fölött, ahol a gyermek volt.

¹⁰ VIDENTES AUTEM STELLAM GAVISI SUNT GAUDIO MAGNO VALDE.

¹⁰ A csillagot megpillantva nagyon megörültek.

¹⁰ Mikor a csillagot meglátták, örvideni kezdtek igen nagy örömmel.

¹⁰ *Amint megpillantották a csillagot, igen megörültek.*

¹⁰ *És mikor meglátták a csillagot, igen nagy örömmel örvendezének.*

¹⁰ Amikor észrevették a csillagot, igen nagy örömmel örvendeztek.

¹¹ ET INTRANTES DOMUM VIDERUNT PUERUM CUM MARIA MATRE EIUS, ET PROCIDENTES ADORAUERUNT EUM; ET APERTIS THESAURIS SUIS, OBTULERUNT EI MUNERA, AURUM ET TUS ET MYRRHAM.

¹¹ Bementek a házba, és meglátták a gyermeket anyjával, Máriával. Leborultak és hódoltak neki, majd elővették kincseiket s ajándékot adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.

¹¹ Azután bementek a házba. Meglátták a kisgyermeket anyjával, Máriával, és a földre borulva hódoltak neki. Majd felnyitották kincsesládáikat és adományokat ajánlottak föl neki, aranyat, tömjént és mirhát.

¹¹ *A házba lépve, ott látták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva hódoltak neki. Azután fölnyitották kincsesládájukat és ajándékot adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.*

¹¹ *És bemenvén a házba, ott találák a gyermeket anyjával, Máriával; és leborulván, tisztességet tőnek néki; és kincseiket kitárván, ajándékokat adának néki: aranyat, tömjént és mirhát.*

¹¹ Amikor bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.

¹² ET RESPONSO ACCEPTO IN SOMNIS, NE REDIRENT AD HERODEM, PER ALIAM VIAM REVERSI SUNT IN REGIONEM SUAM.

¹² Mivel álmukban utasítást kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba.

¹² Mivel álmukban intést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza országukba.

¹² *Miután álmukban figyelmeztetést kaptak, hogy vissza ne forduljanak Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba.*

¹² *És mivel álomban meginttettek, hogy Heródeshez vissza ne menjenek, más úton térének vissza hazájokba.*

¹² Mivel azonban álmukban figyelmeztetést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba.

1.3. BEHATÁROLÁS

A perikópa a Máté-evangélium gyermekség-történetének keretén belül helyezkedik el (Mt 1-2). Az evangélista röviden tájékoztat Jézus születéséről, akit meglátogatni jönnek napkeletről a bölcsek (Mt 2,1). Az ő jelenlétük végigvonul az epizódon: először Heródeszel találkoznak, majd keresik az újszülött Királyt a csillagot követve és végül, miután megtalálták s hódoltak előtte, visszatérnek a hazájukba. Ezt követően pedig már Máté a Szent Család Egyiptomba való meneküléséről számol be (Mt 2,13-15). Így az általunk vizsgált szakasz a Mt 2,1-12 versek között határolható be.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Ez az epizód csak Máténál található meg, amellyel az evangélista, művének elején is már, Jézus fenséges hatalmát kívánja hangsúlyozni.

A csillag, ami az utat mutatja s ami megáll a Kisded születési helye fölött, a teremtet világot jelképezi, ami hódol Teremtője előtt. A napkeletről jövő bölcsek, akik leborulnak Jézus előtt, s drága ajándékokat adnak (áldoznak) neki, a pogány népeket szimbolizálják,

akik fokozatosan nyílnak majd meg az örömhírnek (vö. Mt 28,16-20). Máté a főpapok és az írástudók tanítása alapján mutatja, hogy a Betlehemben megszületett gyermek a Messiás, ahogy a prófétai jövendölés is hirdeti. Az ószövetségi ígéret benne beteljesült (vö. Mt 5,17-18).

A gyenge újszülött nagyságával szemben az evangélista felvillantja a gonosz működését is, ami az idős Nagy Heródes király féltékenységében és ármánykodásában ölt itt testet, s torkollik majd bele a betlehemi gyermekgyilkosságba (vö. Mt 2,16-18).

De végül a szakaszt záró álom-motívummal Máté finoman jelzi, hogy az isteni Gondviselés legyőzi a rosszat!

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ὁ ἀστὴρ (*ho ásztér*): csillag (Mt 2,2.7.9.10)

A Máté – evangéliumban ötször fordul elő ez a főnév (Mt 2,2.7.9.10; Mt 24,29), négyszer ebben a szakaszban, ami a szó fontos szerepét jelzi. A csillag mutatja az utat a bölcseknek, jelezve a Messiás első eljövételének helyét és idejét (Heródes a csillag feltűnésének idejéről érdeklődik tőlük: Mt 2,7). Az égitest halad a Gyermek születésének helyszíne felé és megáll fölötte. Ez szimbolikusan fejezi ki a teremtett anyagvilág hódolatát a megszületett Kisded előtt. Megrendítő a kontraszt: a hatalmas világegyetemet jelképező csillag a törékeny Kisfiú megszületésének a jelévé válik.

A szó többes számban az égboltról lehulló csillagokat jelöli a Máté-evangélium 24. fejezetében, amely a dicsőségesen, hatalommal visszatérő Krisztus második eljövételének a hírnöke (Mt 24,29). A csillag tehát Jézus mindkét eljövételének szimbóluma: a betlehemi, szerény első Úr-jövet már magában hordozza a második eljövetel reményét is!

προσκυνέω (*proszküneo*): hódol, imád (Mt 2,2.8.11)

A szó etimológiailag vagy a „kutyának lenni”, vagy a „csókolni” kifejezésből származik. A gazdája lábához lekuporodó, ragaszkodó, megalázkodó, húséges kutya képe jelenik meg a valaki előtt hódoló, önmagát megalázó ember magatartásában. Illetve a csók gesztusa is a tiszteletet fejezi ki.

Ez a szó a Máté-evangéliumban legtöbbször a Jézus iránti imádatot jelöli (Mt 2,2.8.11; 8,2; 9,18; 14,33; 15,25; 20,20; 28,9.17). Ugyanakkor a kísértés-történetben a Sátán ezzel a kifejezéssel kérné a maga számára a hódolatot, de Jézus ezt elutasítja és hangsúlyozza, hogy egyedül Istent szabad imádni (Mt 4,9-10). Mindez mutatja, hogy az Úr iránti egyetlen helyes és igaz magatartása a teremtményeknek: az imádás!

χαρὰν μεγάλην (*khárán megálén*): nagy örömet (Mt 2,10)

A bölcsek örömének oka, amit a „nagyon” szó is kiemel (Mt 2,10), a Gyermek születésének helyszínét mutató csillag (Mt 2,10). A „nagy öröm” kifejezés visszatér az evangélium végén is (Mt 28,8), ahol az asszonyok örömének a kiváltója az az angyali üzenet, hogy Jézus föltámadt (Mt 28,6.8). Ezzel a keretes szerkesztéssel hirdeti meg az evangélista azt, hogy az igazi, nagy öröm forrása Jézus Krisztus születése és feltámadása, ami örömhír minden nép számára (a pogány bölcseknek és a zsidó asszonyoknak is egyaránt).

προσηνεγκαν (*proszénenkán*): odavinni, áldozatot bemutatni, felajánlani (Mt 2,11)

Az ige nem csupán egy személy, egy tárgy valakihez való odavitelét jelenti (pl. Mt 4,24; 8,16; 9,2.32; 14,35; 25,20), hanem az áldozat bemutatását is (pl. Mt 5,23-24; Mt 8,4; Zsid 8,4; Zsid 9,7.9.14.25.28). A szakaszunkban fordul elő először az Újszövetségben ez a szó, ami azt is kifejezi rejtve, hogy a bölcsek a kis Jézus előtt papi tevékenységet, vagyis áldozat-bemutatást végeztek. A pogány világ képviselői már nem bálványoknak mutatnak be áldozatot, hanem az Isten Fiának!

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

Mt 2,2 és kérdezősködtek: „Hol van a zsidók újszülött királya? Láttuk csillagát napkeleten, s eljöttünk, hogy bemutassuk neki hódolatunkat.”

Mt 2,22 De amikor (József) meghallotta, hogy Archelausz uralkodik Júdeában apja, Heródes után, félt odamenni, ezért egy álmában kapott utasításra Galilea tartományba költözött.

Mt 21,10 Amikor beért Jeruzsálembe, az egész város izgalomba jött. „Ki ez?” – kérdezték.

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Lk 2,4-7 József is fölment Galilea Názáret nevű városából Júdeába, Dávid városába, Betlehembe, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. Ott-tartózkodásuk alatt érkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott nekik hely a szálláson.

Lk 2,10.16 De az angyal így szólt hozzájuk: „Ne féljete! Íme, nagy örömet adok tudtul nektek és az lesz majd az egész népnek. (...) Gyorsan útra keltek, és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő gyermeket.

Lk 3,1 Tibériusz császár uralkodásának 15. esztendejében, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, s Galileának Heródes volt a negyedes fejedelme, testvére, Fülöp meg Itureának és Trachonitisz tartományának, Lizániás pedig Abilinának volt a negyedes fejedelme

Jn 7,42 Az Írás szerint Dávid családjából s Betlehem városából kell a Messiásnak jönnie.

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Szám 24,17 Látom, de nem most, látom, de nem közről. Csillag tűnik fel Jákob (törzséből), jogar sarjad Izraelből. Bezúzza Moáb halántékát, s Szet fiainak koponyáját.

2Sám 5,2 Már tegnap és tegnapelőtt is, amikor még Saul volt a királyunk, te voltál, aki vezetted Izrael hadjárait. S az Úr is azt mondta neked: Legeltesd népemet, Izraelt, és légy Izrael fejedelme.

1Kir 13,9 Mert az Úr szava megparancsolta: Se ételt ne egyél, se italt ne igyál, és az úton se térj vissza, amelyen jöttél.

1Krón 11,2 Már tegnap és tegnapelőtt, Saul uralkodása idején is te vezetted harcba Izraelt és te hoztad haza. Azonkívül az Úr, a te Istened azt mondta neked: te fogod legeltetni népemet, Izraelt, s te leszel népemnek, Izraelnek a vezére.

Zsolt 72,10-11.15 Tarsis és a szigetek királyai ajándékokat hoznak, Sába és Séba királyai adományokkal közelednek. A föld minden királya meghódol előtted, és minden nép szolgál neki.” “[Éljen hát, Sába aranyát adják oda neki!] Imával köszöntik és áldják mindörökké.

Iz 39,2 Hiszkija megörült neki, és megmutatta a követeknek a kincstárát: az ezüstöt és az aranyat, a fűszereket és az illatos olajokat, minden fölszerelését, s ami csak található volt a raktáraiban, azt mind. Nem akadt semmi, amit Hiszkija meg ne mutatott volna nekik, sem a palotájában, sem egész országában.

Iz 49,23 Királyok táplálnak majd, és királynék lesznek a dajkáid. Földre borulva hódolnak előtted, s a lábad porát nyalják. Akkor majd megtudod, hogy én vagyok az Úr, és hogy akik bennem bíznak, nem vallanak szégyent.

Iz 60,5-6 Ennek láttára földerülsz, szíved dobog az örömtől és kitágul. Mert feléd áramlik a tengerek gazdagsága, és ide özönlik a nemzetek kincse. Tevék áradata borít majd el, Midián és Efa dromedárjai. Mind Sábából jönnek; aranyat és tömjént hoznak és az Úr dicsőségét zengik.

Mik 5,1.3 De te, (Betlehem) Efrata, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled születik majd nekem, aki uralkodni fog Izrael felett. Származása az ősidőkre, a régmúlt időkre nyúlik vissza.” “Föllép és legelteti nyáját az Úr erejében, az Úrnak, az ő Istenségének fenséges nevében. Letelepedhetnek, mert hatalmát kiterjeszti egészen a föld határáig.

2Pt 1,19 Így a prófétai jövendöléseket még jobban hisszük. Jól teszitek, ha figyelték rájuk, mint sötétben világító lámpásra, amíg a nappal fel nem virrad, és a hajnalcsillag fel nem ragyog a szívetekben.

Jel 22,16 Én, Jézus, elküldtem angyalomat, hogy az egyházakban tanúsítsa ezeket: Én vagyok Dávid gyökere és sarja, a fényes hajnalcsillag.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Szent Ágoston: A pásztoroknak az angyalok, a mágusoknak a csillag jelezte Krisztust. Mindkettőjüknek az ég nyelve beszélt, mivel a próféták nyelve már megszűnt szólni. Az eget az angyalok lakják és a csillagok ékesítik. Mindkettő segítségével tehát az egek hirdetik az Isten dicsőségét. (...) Mintegy a nagy királynak- adtak neki (a bölcsek) aranyat, mintegy az Istennek- áldoztak neki tömjént, s mintegy a mindannyiunk üdvéért halni készülőnek- adtak neki mirhát.

Aranyszájú Szent János: Azért örvendeztek (a napkeleti bölcsek), mert reményükben nem csalatkoztak, hanem inkább megerősödtek benne, hogy ennek a nagy útnak a fáradtságát nem ok nélkül vállalták fel.

Nagy Szent Gergely: Valami nagy dolgot jeleznek a mágusok nekünk azzal, hogy más úton tértek vissza hazájukba. A mi hazánk ugyanis a Paradicsom, és Jézus megismerése

után tilos ugyanazon az úton visszatérnünk, amelyen jöttünk. Hazánkból ugyanis gőgösségünkkel és engedetlenségünkkel, a látható dolgok követésével, a tiltott étel ízlésével távoztunk el; de sírással, engedelmisséggel, a látható dolgok megvetésével és a testi vágyak megfékezésével kell visszatérnünk oda.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

528. Az Epifánia Jézusnak mint Izrael Messiásának, Isten Fiának és a világ Üdvözítőjének kinyilvánulása. A Jordánban történt keresztséggel és a kánai menyegzővel együtt ünnepli a napkeletről jött „bölcsek” Jézus-imádását. Az evangélium ezekben a „bölcsekben”, a környező világ pogány vallásainak képviselőiben azoknak a nemzeteknek zsengéit látja, amelyek a megtestesülés által megvalósuló üdvösség örömhírét elfogadják. A bölcsek Jeruzsálembe jövele a zsidók királyának imádására megmutatja, hogy Izraelben Dávid csillagának messiási fényénél azt keresik, aki a nemzetek királya lesz. Az ő jövetelük jelzi, hogy a pogányok csak akkor tudják fölfedezni Jézust és csak akkor tudják Őt imádni mint Isten Fiát és a világ Üdvözítőjét, ha a zsidókhoz fordulnak és elfogadják tőlük a messiási ígéreteket, ahogy azokat az Ószövetség tartalmazza. Az Epifánia hirdeti, hogy „az összes pogányok belépnek a patriarchák családjába”, és elnyerik „Izrael méltóságát”.

724. Máriában a Szentlélek nyilvánítja ki az Atyának a Szűz Fiává lett Fiát. Mária a végső teofánia égő csipkebokra: ő, a Szentlélektől betöltött, megmutatja az Igét testének alázatában, és megismerteti Őt a szegényekkel és a pogányok zsengéjével. 280. A teremtés „Isten minden üdvözítő tettéhez” képest alap, „az üdvösség történetének kezdete”, mely Krisztusban éri el csúcspontját. És megfordítva: Krisztus misztériuma a teremtés misztériumának végső megvilágítása; kinyilatkoztatja azt a célt, amiért „kezdetben teremtette Isten az eget és a földet” (Ter 1,1): Isten kezdettől fogva a Krisztusban lévő új teremtés dicsőségét akarta.

529. A bemutatás a Templomban úgy mutatja Jézust, mint az Elsőszülöttet, aki az Úrhoz tartozik mint sajátja. Simeonnal és Annával Izrael egész várakozása jön az Üdvözítőjével való találkozóra (a bizánci hagyomány ezt az ünnepet találkozásnak nevezi). Jézust fölismerik mint a régóta várt Messiást, mint „a nemzetek világosságát” és „Izrael dicsőségét”, de úgy is, mint „jelet, melynek ellene mondanak”. A fájdalom kardja, amit Máriának jövendőlnék, előre hirdeti azt a másik, tökéletes és egyedülálló följárlást a kereszten, mely ajándékozni fogja azt az üdvösséget, melyet Isten „minden nép színe előtt készített”.

748. „Mivel Krisztus a nemzetek világossága, ez a Szentlélekben összeült szent Zsinat Krisztusnak az Egyház arcán tükröződő fényességével minden embert meg akar világosítani azért, hogy minden teremtménynek hirdeti az evangéliumot.” E szavakkal kezdődik a II. Vatikáni Zsinat „Egyházzal szülő dogmatikus konstitúciója”. Így a Zsinat megmutatja, hogy az Egyházzal szülő hitcikkely teljesen azoktól a cikkelyektől függ, amelyek Jézus Krisztusról szólnak. Az Egyháznak nincs más világossága, mint Krisztusé; ezért az egyházatyák kedvelt képe szerint a Holdhoz hasonlítható, melynek minden világossága a Nap fényének tükrözése.

1165. Amikor az Egyház Krisztus misztériumát ünnepli, imádságát egy szó hatja át: „Ma!”, visszhangozva az imádságot, melyet az Úr tanított neki és a Szentlélek hívását. Az élő Istennek ez a „mai napja”, melybe az ember meghívást kap, hogy belépjen, az egész történelmet fölülmúló és vezérlő Jézus húsvétjának az „óra”-ja:

„Az élet mindenek számára megnyílt, és örök világossággal telt meg minden. És a napkelték Napkeltéje előnti a mindenséget: és Ő, aki a „hajnalcsillag előtt” született, a halhatatlan és hatalmas Krisztus jobban ragyog mindeneknek, mint a Nap. Ezért nekünk, az Őbenne hívőknek hosszú, örök és kiolthatatlan fényes nappalunk van, a misztikus húsvét.”

2466. Jézus Krisztusban Isten igazsága teljes mértékben megnyilvánul. Ő, akit kegyelem és igazság tölti be, „a világ világossága” (Jn 8,32). Ő az igazság. Mindaz, aki hisz Őbenne, nem marad sötétségben. Jézus tanítványa megmarad az Ő beszédében, hogy megismerje az igazságot, mely megszabadít és megszentel. Jézust követni annyit jelent, mint az igazság Lelkéből élni, akit az Atya küld az Ő nevében, és aki bevezet „a teljes igazságba” (Jn 16,13). Jézus tanítványainak az igazság föltétlen szeretetét tanítja: „A ti beszédetek legyen: az igen igen, a nem nem” (Mt 5,37).

2715. A szemlélődő ima a hit Jézusra szegezett tekintete. „Én Őt nézem, Ő meg engem néz”, mondta a tabernákulum előtt imádkozó ars-i parasztember kora szent plébánosának. Ez a ráfigyelés lemondás „önmagamról”. Az Ő tekintete tisztítja a szívet. Jézus tekintetének fénye megvilágosítja szívünk „szemét”; megtanít arra, hogy mindent az Ő igazságának és emberek iránti együttérzésének fényében lássunk. A szemlélődő ima Krisztus életének misztériumaiban kezdődik. Így tanulja meg az „Úr belső ismeretét”, hogy jobban szeresse és kövesse Őt.

60. Az Ábrahámából származott nép lesz a letéteményese a Pátriárkáknak adott Ígéretnek, választott nép lesz, mely arra hivatott, hogy előkészítse Isten minden gyermekének az Egyház egységébe való összegyűjtését; ez a nép lesz az a törzsök, melybe a hívővé lett pogányok beoltást nyernek.

442. Ez nem érvényes Péterre, amikor Jézust mint „Krisztust, az élő Isten Fiát” vallja meg, mert Jézus ünnepélyesen válaszol neki: „Nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én menyei Atyám” (Mt 16,17). Hasonlóképpen mondja Pál a damaszkuszi úton történt megtérésével kapcsolatban: „Amikor pedig úgy tetszett Istennek, aki engem már anyám méhétől kiválasztott és kegyelmével meghívott, hogy kinyilatkoztassa nekem a Fiát, hogy hirdessem a pogányoknak...” (Gal 1,15–16). „És azonnal hirdette a zsinagógákban, hogy Jézus az Isten Fia” (ApCsel 9,20). Ez a hitvallás volt kezdettől fogva az apostoli hit középpontja, és elsőként Péter vallotta meg ezt a hitet mint az Egyház alapját.

674. A Messiás dicsőséges eljövetele a történelem bármely pillanatában attól függ, hogy elismeri-e Őt „egész Izrael”, melynek egy része megátalkodott a „hitetlenségben” (Róm 11,20) Jézussal kapcsolatban. Szent Péter mondja pünkösöd után a jeruzsálemi zsidóknak: „Tartsatok tehát bűnbánatot és térjete meg, hogy eltöröltessenek bűneitek, hogy eljöjjön az Úr színe előtt a megbékélés ideje, és Isten elküldje Őt, aki számotokra Krisztussá rendeltetett, Jézust, akit az égnek kellett befogadnia egészen a nagy megújulás napjáig,

amit Isten megmondott szent prófétái ajka által” (ApCsel 3,19–21). És Pál visszhangozza: „Ha már elvetésük megbékélése a világnak, mi más lesz a föl vételük, mint élet a halálból” (Róm 11,15). A zsidók összességének belépése a messiási üdvösségbe az összes pogányok után valósítja meg Isten népe számára „Krisztus teljességét” (Ef 4,13), amelyben „Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,28).

755. „Az Egyház megmunkált föld, vagyis Isten szántóföldje. Ezen a földön nő az az ősi olajfa, melynek szent gyökere a pátriárkák voltak, s melyben megtörtént és meg fog történni a zsidók és a pogányok kiengesztelődése. Az Egyházat a mennyei Földműves mint választott szőlőskertet telepítette. Krisztus az igazi szőlőtő, aki életet és termékenységet ad a vesszőknek, azaz nekünk, akik az Egyház által őbenne maradunk, s aki nélkül semmit sem tehetünk. „

767. „A mű elkészülte után, melyet az Atya a Fiúra bízott, hogy elvégezze a földön, pünkösdkor elküldetett a Szentlélek, hogy szüntelenül megszentelje az Egyházat.” Az Egyház ekkor lett „nyilvánossá a sokaság előtt, és az igehirdetés által megkezdődött az evangélium terjedése a nemzetek között”. Mivel az Egyház minden ember „összehívása” az üdvösségre, természete szerint missziós, Krisztus küldi az összes néphez, hogy minden embert tanítvánnyá tegyen.

774. A görög müstérion szót két szóval fordították latinra: mysteriummal és a sacramentummal. A későbbi értelmezésben a sacramentum inkább a látható jelét fejezi ki az üdvösség azon rejtett valóságának, amit a mysterium szó jelent. Ebben az értelemben Krisztus maga az üdvösség misztériuma: „Isten misztériuma ugyanis nem más, mint Krisztus”. Az Ő szent és megszentelő emberségének üdvözítő műve az üdvösség szakramentuma, mely az Egyház szentségeiben (melyeket a keleti egyházak a „szent misztériumoknak” is neveznek) nyilvánul meg és működik. A hét szentség azok a jelek és eszközök, melyek által a Szentlélek kiárasztja Krisztusnak, a Főnek kegyelmét az Egyházra, ami az ő Teste. Az Egyház tehát hordozza és közli a láthatatlan kegyelmet, melyet ő maga jelez. Ebben az analóg értelemben nevezzük az Egyházat is „szentségnek”.

775. „Az Egyház Krisztusban mintegy szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének”: hogy az emberek Istennel való bensőséges egyesülésének szentsége legyen, ez az Egyház elsődleges célja. Mivel az emberek közötti közösség az Istennel való egységben gyökerezik, az Egyház az emberi nem egységének is szentsége. Az Egyházban ez az egység már alakul, mivel az embereket összegyűjti „minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből” (Jel 7,9); ugyanakkor az Egyház „jele és eszköze” e még alakuló egység tökéletes megvalósulásának.

776. Mint szentség az Egyház Krisztus eszköze. „Az Egyház Krisztus kezében mindenki megváltásának eszköze”, „az üdvösség egyetemes szentsége”, mellyel Krisztus „Isten emberek iránti szeretetének misztériumát egyszerre kinyilvánítja és megvalósítja”. Az Egyház „Istennek az emberi nem iránti szeretete látható terve”, ami arra irányul, hogy „az egész emberi nem Isten egyetlen népévé váljon, Krisztus egy testévé nőjön össze, a Szentlélek egy templomává épüljön”.

781. „Jóllehet bármely időben élő és bármely nemzetből származó ember kedves Isten előtt, ha féli őt és teszi az igazságot, Istennek mégis úgy tetszett, hogy az embereket ne

egyenként, minden társas kapcsolat kizárásával szentelje meg és üdvöztse, hanem néppé tegye őket, mely Őt igazságban megismeri és szentül szolgál Neki. Így tehát az izraelita népet kiválasztotta tulajdon népévé, szövetséget kötött vele és fokozatosan oktatta azáltal, hogy e nép történelmében önmagát és akaratának tervét kinyilvánította és a népet magának szentelte. Mindez azonban csak előkészítése és előképe volt annak az új és tökéletes szövetségnek, mely majd Krisztusban köttetik meg (...). Ezt az új Szövetséget Krisztus hozta létre, tudniillik az új Szövetséget az Ő vérében, a zsidókból és a pogányokból hívta meg a népet, mely nem test szerint, hanem a Lélekben alkot egységet.”

831. Az Egyház katolikus, mert Krisztus az emberi nem egészéhez küldte: „Isten új népébe minden ember meghívást kap. Következésképp ezt a népet, noha mindig egy és egyetlen, ki kell terjeszteni az egész világra és minden történeti korszakra, hogy megvalósuljon Isten terve, aki kezdetben egy emberi természetet alkotott, és elhatározta, hogy szétszóródott gyermekeit egybegyűjti. (...) Ez az Isten népét ékesítő egyetemesség magának az Úrnak ajándéka, s ennek révén a katolikus Egyház hathatósan és szünet nélkül arra törekszik, hogy az egész emberiséget összes javaival a fő, Krisztus alatt, az ő Lelkének egységében foglalja újra össze.”

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA CATECHESI TRADENDAE KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

60. Kutatás és bizonyosság a hit területén

Néha lappangó veszedelem származik magának a hitnek a fölfogásából. Néhány mai filozófiai iskola – amelyek nagy befolyással vannak néhány teológiai intézetre és teológiai véleményre, s rajtuk keresztül a lelkipásztori gyakorlatra - szívesen tanítja, hogy az emberi szellem alapvető beállítottsága a vég nélküli kérdezés. Ezt az örökös keresést soha nem követi egy nyugvópontot jelentő tétel. Ha a teológia magáévá teszi ezt a gondolkodásmódot, olyan hitfogalom következik belőle, hogy az nem bizonyosságforma, hanem kérdésforma; nem világosság, hanem homály az, amire az ember rábízta önmagát.

Ez a gondolkodásmód helyesen figyelmeztet minket arra, hogy a hit a még nem birtokolt valósághoz tartozik, hiszen reményünk tárgya; még nem látjuk, csak „tükör által, homályosan” (1Kor 13,12), hogy Isten megközelíthetetlen fényben lakik (vö. 1Tim 6,16). Segítséget nyújt ahhoz, hogy a keresztény hitet ne öröklakásnak tekintsük, hanem vándorlasként fogjuk föl, amint Ábrahámnál is láthatjuk. S még inkább, hogy ne állítsunk bizonyosnak olyan dolgokat, amelyek bizonytalanok.

De nem szabad az ellenkező irányban sem elvetni a sulykot, amint ez gyakran megtörténik. A Zsidókhöz írt levél tanítása szerint a hit „szilárd bizalom abban, amit remélünk; meggyőződés arról, amit nem látunk” (Zsid 11,1). Ámbár nincs teljesen a birtokunkban, de ígéretünk van rá és bizonyítékok szólnak mellette. Mikor tehát a gyermekeket és a fiatalokat tanítjuk, ne olyan hitfogalmat adjunk át nekik, amely csupa tagadásból áll, mintha egészében tudhatatlan dologról, valami vaksötét homályról, egy sötétségbe burkolt világról lenne szó. Hanem meg kell mutatnunk nekik a hívó ember alázatos és bizakodó keresését, amely nem a semmiből, nem hamis elképzelésekből, megtévesztő véleményekből vagy magából a bizonytalanságból indul ki, hanem Isten

szavára támaszkodik, amely sem nem téved, sem meg nem téveszt, és állandóan erre a rendíthetetlen sziklára építkezünk. A napkeleti bölcsek így indultak el a csillag vezetésével megkeresni az Urat (vö. Mt 2,1); erről a keresésről írta Pascal, megismételve Szent Ágoston mondatát: „Nem keresnél, ha már meg nem találtál volna”.

A hitoktatásnak is az a célkitűzése, hogy növendékeit beavassa azokba az egyszerű, de szilárdan valóságos dolgokba, amelyek az Úr egyre mélyebb megismeréséhez nyújtanak segítséget.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA REDEMPTORIS CUSTOS KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

10. Szent József „az Istenben öröktől fogva elrejtett misztérium” letéteményese, és amikor elérkezett „az idők teljessége”, a misztérium az ő és Mária szeme előtt kezdett beteljesedni a betlehemi éjszakán. József Máriával együtt az Isten Fia világra jöttének kivételes tanúja. Lukács ezt írja: „Ott tartózkodásuk alatt elérkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott neki hely a szálláson” (Lk 2,6-7).

József szemtanúja volt ennek a születésnek, amely emberileg megalázó külső körülmények között történt és ezzel első meghirdetése annak a „kiüresítésnek” (vö. Fil 2,5-8), amelyet Krisztus a bűnök bocsánataért önként vállal magára. József ugyanígy tanúja volt a pásztorok imádásának, akik, mivel az angyal közölte velük a nagy örömhírt (vö. Lk 2,15-16), rátaláltak Jézus születésének helyére. Később pedig tanúja volt a napkeleti bölcsek hódolatának (vö. Mt 2,11).

14. Miután Jézust bemutatták a templomban, Lukács evangélista megjegyzi: „Elvégeztek mindent az Úr törvénye szerint, aztán visszatértek városukba, a galileai Názáretbe. A gyermek pedig növekedett és erősödött. Bölcsesség töltötte el és Istennek kedve telt benne” (Lk 2,39-40).

Máté szövege szerint a Galileába való visszatérés előtt történt még egy nagyon fontos esemény, amelyre az isteni Gondviselés újra Józsefet használta fel. Ezt olvashatjuk: „Miután a bölcsek elmentek, megjelent Józsefnek álmában az Úr angyala, s ezt mondta neki: 'Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba, és maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresi a gyermeket, hogy megölje'” (Mt 2,13). A napkeleti bölcsek érkezésekor Heródes is hallott a „zsidók királyának” megszületéséről (vö. Mt 2,2). Amikor a bölcsek elhagyták városát, „Betlehemben és környékén megöletett minden fiúgyermeket 2 éves korig” (Mt 2,16). Azzal, hogy mindet legyilkoltatta, „a zsidók újszülött királyát” akarta megölni, akinek születéséről a bölcsek nála tett látogatása során szerzett tudomást. Ezért József, miután álmában megkapta a figyelmeztetést, „felkelt éjszaka és Egyiptomba menekült a gyermekkel és anyjával. Ott maradt Heródes haláláig. Mert kellett, hogy beteljesedjen az, amit az Úr mondott prófétája által: 'Egyiptomból hívtam fiamat’” (Mt 2,14-15; vö. Oz 11,1).

Jézus visszatérése Betlehemből Názáretbe így vezetett tehát Egyiptomon keresztül. Amiként Izrael a szolgaság házából a kivonulás és visszatérés útjára lépett, hogy megkezdődjön az Ószövetség, hasonlóképpen Isten gondviselése misztériumának letéteményese és segítője, József szintén számkivetésben virrasztott afölött, aki majd megvalósítja az Újszövetséget.

FERENC PÁPA ADMIRABILE SIGNUM KEZDETŰ APOSTOLI LEVELE

9. Amikor közeledik vízkereszt ünnepe, elhelyezzük a betlehembe a három bölcst szobrát. A csillagot figyelve azok a keleti bölcsek és gazdag urak útnak indultak Betlehem felé, hogy megismerjék Jézust, s aranyat, tömjént és mirhát adjanak neki ajándékkul. Ezeknek az ajándékoknak is allegorikus jelentése is van: az arany Jézus királyi volta előtt tiszteleg; a tömjén istensége előtt; a mirha pedig szent emberisége előtt, mely megismeri majd a halált és az eltemetést. Nézzük a betlehemnek ezt a jelenetét el kell gondolkodnunk azon felelősségünkön, hogy minden kereszténynek evangelizátornak kell lennie. Mindnyájan az örömhír hordozójává válunk azok számára, akikkel találkozunk, és tanúságot teszünk a Jézussal és az ő szeretetével való találkozás örömeiről az irgalmasság konkrét tetteivel. A mágusok azt tanítják, hogy nagyon messziről is el lehet indulni, hogy elérjük Krisztust. Ők gazdag emberek, bölcsek idegenek, a végtelen szomszédai, akik hosszú és veszélyes útra indulnak, mely Betlehembe vezeti őket (vö. Mt 2,1–12). A kisded Király előtt nagy örömet járja át őket. Nem botránkoznak meg a környezet szegénységén; nem tétováznak térdre ereszkedni és imádni őt. Színe előtt megértik, hogy Isten, amint kiváló bölcsességgel megszabja a csillagok mozgását, úgy vezeti a történelem folyását, letaszítva a hatalmasokat és felmagasztalva az alázatosokat. És hazatérve hazájukba minden biztonnal elmondják majd ezt a meglepő találkozást a Messiással, elindítva az evangélium útját a népek között.

10. A betlehem előtt szívesen visszagondolunk arra, amikor még gyerekek voltunk, és türelmetlenül vártuk, mikor kezdhethetjük el építeni. Ezek az emlékek arra indítanak bennünket, hogy mindig újból tudatosítsuk, milyen nagy ajándékot kaptunk azáltal, hogy átadták nekünk a hitet; ugyanakkor megérezzük velünk annak kötelességét és örömét, hogy gyermekeinkkel és unokáinkkal megosszuk ugyanezt a tapasztalatot. Nem számít, hogyan rendezzük be a betlehemet, lehet mindig ugyanolyan vagy változtathatjuk minden évben; csak az számít, hogy szólítsa meg az életünket. Bárhol és bármilyen formában a betlehem Isten szeretetét beszéli el, Istenét, aki gyermekké lett, hogy elmondja nekünk, mennyire közel áll minden emberhez, bármilyen állapotban legyen is. Kedves testvérek, a betlehem a hit édes és igényes átadási folyamatának része. Gyermekkortól kezdve, majd minden életkorban arra tanít bennünket, hogy szemléljük Jézust, érezzük Isten irántunk tanúsított szeretetét, hogy érezzük és higgyük, hogy Isten velünk van, mindnyájan gyermekek és testvérek vagyunk annak a kisdednek, Isten Fiának és Szűz Mária fiának köszönhetően. És érezzük, hogy ebben áll a boldogság. Szent Ferenc iskolájában nyissuk meg szívünket ez előtt az egyszerű kegyelem előtt, engedjük, hogy a csodálkozásból egy alázatos imádság szülessen: „köszönetünk” Istennek, aki mindenben osztozni akart velünk, hogy sose hagyjon magunkra bennünket!

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A *kezdőének* (Vö. Mal 3,1; 1Krón 19,12) a mi Urunk megjelenését hirdeti meg, aki a mi Istenünk és királyunk. A *kezdő könyörgés* pedig rámutat arra, hogy Isten a betlehemi csillag fényével vezette a nemzeteket jelképező bölcseket, akiknek kinyilatkoztatta

egyszülött Fiát: Jézus Krisztust. Az *első olvasmányban* (Iz 60,1-6) több olyan kifejezés jelenik meg előképként, amely a megszületett Megváltót meglátogató, neki ajándékokat hozó, őt imádó napkeleti bölcsekről szóló evangéliumi szakaszban teljeseedik be (Mt 2,1-12): „az Úr dicsősége felragyogott fölötted (...) de fölötted ott ragyog az Úr, és dicsősége megnyilvánul rajtad. Népek jönnek világosságodhoz, királyok a benned támadt fényességhez.” „Szíved dobog az örömtől és kitágul, mert feléd áramlik a tengerek gazdagsága, és ide özönlik a nemzetek kincse. (...) Mind Sábából jönnek; aranyat és tömjént hoznak, és az Úr dicsőségét zengik.” A *válaszos zsoltár* (Zsolt 71,2.7-8.10-11.12-13) is ünnepélyesen utal a bölcsek Jézus iránti hódolatára: „Hódoljon előtted, Istenem, a föld minden nemzete!”, illetve „Tarzis és a szigetek királyai ajándékokat hoznak, Arábia és Sába királyai adományokkal közelednek. Minden király leborul előtte, és minden nép neki szolgál.” Pál apostol a *szentleckében* (Ef 3,2-3a.5-6) pedig azt hangsúlyozza, hogy „Jézus Krisztusban a pogányok is társörökösök, tagjai az egy testnek, és az evangélium által részesei az ígéreteknek.” Mindez megjelenik örömhírként az evangéliumi epizódban is (Mt 2,1-12). A *felajánló könyörgés* azt fogalmazza meg, hogy a liturgiában már nem aranyat, tömjént és mirhát ajánlunk fel Istennek, hanem „magát Jézus Krisztust”. Az Urunk megjelenéséről szóló *prefáció* pedig az ünnep üzenetét foglalja össze: „Te Krisztusban ma kinyilatkoztattad a nemzeteknek üdvösségünk titkát, hogy világosság áradjon rájuk, és amikor Fiad halandó testünkben megjelent, halhatatlanságának fényével újjá alkottál minket.”

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Adeste fideles (33)

<https://www.youtube.com/watch?v=ykElMwR5Zws>

Íme, eljött az Uralkodó (523)

<http://nepenektar.hu/idoszak/vizkereszt/liturgia/25/intr/327/ime-eljott-az-uralkodo-az-ur-ecce-advenit>

Mind eljőnek Sábából (524)

<http://nepenektar.hu/idoszak/vizkereszt/liturgia/25/gr/328/mind-eljonek-sababol-omnes-de-saba>

Alleluja! Láttuk az Ő csillagát (525)

<http://nepenektar.hu/idoszak/vizkereszt/liturgia/25/comm/332/alleluja-lattuk-az-o-csillagat-vidimus-stellam>

GITÁROS ÉNEKEK

József Attila - Kormorán: Betlehemi királyok

<https://www.youtube.com/watch?v=zMOqqlzIsuU>

A szeleknek fényes szárnyán

<https://www.youtube.com/watch?v=WjYfSrpDyow>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Sík Sándor: A napkeleti bölcsek

Ama csillag után.

A holdsugaras hideg éjszakában,
Mint egy fehérló, csendes álom,
Úgy vonult el a komoly karaván.
És elől ment a három.

A sziklás föld mogorván és kopáron
Feküdt el lábaik alatt.
Méltóságos sora a száz tevének
A harmaton halkán haladt.
És mintha fehér árnyak lengenének,
Úgy vonult végig a fehér sereg
A völgyön, ahol nem nőttek virágok,
S a városon, ahol az emberek
Nem virrasztottak és nem énekeltek.
S ahol nem látta őket senkisé.

És így suhant el csendesen
Életre éledt vágya Napkeletnek
Az ezredéves éjszakán.
Ama csillag után.

Juhász Gyula: Vízkeresztre

Jövének távol, boldog Napkeletről
Három királyok, híres mágusok,
Mert hírt hallottak a csodás Gyerekről,
Kiről legenda és jóslat susog.

Ki született szegényen Betlehemben,
Kit megöletne Heródes király
S aranyat, tömjént, mirhát lelkesedve
Hoz néki Gáspár, Menyhért, Boldizsár!

Szerecsen, indus, perzsa, mind csodálja
A Kisdedet, ki a jövő királya
S a csillagot, mely homlokán ragyog

Ő édes, kedves. Bájolón gagyog
S egy pintyőket néz, mely szent szelíden
A Szűz Mária vállán megpihen...

Sarkadi Sándor: Háromkirályok

Hóborított hegytető,
Rajta karcsú, zöld fenyő,
Fenyő fölött tiszta ég –
Azon fényes csillag ég.

Három király lépeget,
Kémleli a kék eget –
Decemberi délután
Indulnak a fény után.

Mirha, tömjén, vert arany –
Tarisznyájuk tele van;
Bandukolnak csendesen;
Messze van még Betlehem?

Már a kormos éj leszáll,
Nincs lámpás, nincs holdsugár,
Ki vigyázza merre jár
Gáspár, Menyhért, Boldizsár?

Szikráznak a hópihék,
A fenyőfa ó, mi szép!
Tündököl a völgy fölött,
Csillagfénybe öltözött.

Csillag fénye messze fenn.
Mutasd, hol van Betlehem!
Földön, égen mindenk
Dicsérjék a kisdedet.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

– A napkeleti bölcsek magatartása (keresés, öröm, hódolat, ajándékozás, más úton hazatérés) milyen üzenetet hordoz számomra? Milyen ajándékot adok Jézusnak? Hogyan imádom őt?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Istenünk, te a mai napon a betlehemi csillag fényével vezetted a nemzeteket, és kinyilatkoztattad nekik Egyszülöttedet. Add meg jóságosan, hogy szent színed látására jussunk az örök dicsőségben, miután a hitből már itt megismertünk téged. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké. Ámen.

Bakonybéli Bencés Testvérek imádsága

Mennyei Atyánk, köszönjük, hogy vágyat ébresztasz szívünkben a veled való találkozásra. Adj nekünk figyelmes szívet, hogy észrevegyük minden nap hívogató csillagodat. Adj nekünk bátorságot, hogy újra meg újra el tudjunk indulni feléd. Adj nekünk engedelmességet, hogy hagyjuk magunkat a Szentírás ígéitől vezetni, míg meg nem tapasztaljuk Fiad jelenlétét. S végül add meg nekünk a megtalált út, a megérkezés, a Találkozás örömét, mely egyedül képes betölteni a szívünket. Lelked által kérünk, aki ösztönzőnk, vezetőnk és örömünk. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyánk, Jézus nevében kérünk, küldd el Szentlelkedet, hogy a napkeleti bölcsek példáját követve egyedül téged imádjunk, s neked adva önmagunkat téged helyezzünk életünk középpontjába. Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Keletről jöttünk - imádni a Királyt. (Mt 2,1-12)

(Forrás: Cathopic)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

– Jézus a teremtett világ és minden nép Ura, aki az egyedüli állandó az életben. Ő az, akiben mindig bízhatom.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

– egyedül Istent imádjam, senki és semmi mást.

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyagok*, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Vízkreszt („B” év)

Borítófotó © Cathopic

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

A patrisztikus rész szövegeit Aquinói Szent Tamás: Catena Aurea I. Kommentár Máté evangéliumához (Szeged 2000) 69-71. o. közötti szövegeiből válogattuk.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Sík Sándor: A napkeleti bölcsek - https://www.szepl.hu/irodalom/vers/karvers/karv_139.html

Juhász Gyula: Vízkresztre - https://www.szepl.hu/irodalom/vers/karvers/karv_078.html

Sarkadi Sándor: Háromkirályok - <https://www.operencia.com/sarkady-sandor-haromkiralyok>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a lectio divina munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2021

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelezési: lectio.divina@pecs.ehazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu